

ISSN 2076–1554

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ВГО Українська академія наук

Видавництво «Гілея»

Гілея

*Науковий вісник
збірник наукових праць*

- *Історичні науки*
- *Філософські науки*
- *Політичні науки*

Випуск 130 (№ 3)

Київ – 2018

Збірник засновано 2004 року. Вихід з друку – щомісячно**Фахове видання**

з філософських, політичних наук затверджено наказом Міністерства освіти і науки України
№ 747 від 13 липня 2015 р., з історичних наук наказом МОН України № 1328 від 21 грудня 2015 р. (перереєстрація)

Свідоцтво про державну реєстрацію (перереєстрацію) друкованого засобу
масової інформації: серія КВ № 22632-12532ПП від 24 квітня 2017 року

Друкується за рішенням:

Вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(протокол № 10 від 27 лютого 2018 р.)

Збірник входить до міжнародних баз

Google Scholar; Index Copernicus (Польща); EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); InfoBase Index (Індія).

Шеф – редактор:

Андрущенко В. П.,
д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України,
акад. НАПН України
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Головний редактор:

Вашкевич В. М.,
д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Співредактори:

Акопян В. Г.,
д-р філос. наук, ст.н.с. (Україна, Київ)
Кивлюк О. П., д-р філос. наук, ст.н.с.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Муляр В. І.,
д-р філос. наук, проф. (Україна, Житомир)

Відповідальний секретар:

Халамендик В. Б.,
д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Редакційна рада:

Андрущенко В. П., д-р філос. наук
проф., член – кор. НАН України, акад. НАПН України
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Зеленков А. І., д-р філос. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
Колесник В. Ф., д-р іст. наук, проф.,
член-кор. НАН України (Україна, Київ)
Мирзаханян Р., д-р іст. наук, проф. (Вірменія, Єреван)
Михальченко М. І., д-р філос. наук, проф.,
член – кор. НАН України (Україна, Київ)
Панчук М. І., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
Рафальський О. О., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
Савельєв В. Л., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Солдатенко В. Ф., д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України
(Україна, Київ)
Степико М. Т., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)

Редакційна колегія:

З історичних наук:
Войцехівська І. Н., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
Дробот І. І., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Журба М. А., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Лазько Г. Г., д-р іст. наук, проф. (Білорусь, Гомель)
Лисак В. Ф., д-р іст. наук, проф. (Україна, Маріуполь)
Мезга М. М., д-р іст. наук, проф. (Білорусь, Гомель)
Михайлюк В. П., д-р іст. наук, проф. (Україна, Старобільськ)

Стоян Т. А., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Сушко О. О., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Чернега Л. М., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Шаповал Ю. І., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)

З філософських наук:

Абасов А. С., д-р філос. наук, проф. (Азербайджан, Баку)
Базалук О. О., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)
Бех В. П., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Воронкова В. Г., д-р філос. наук, проф. (Україна, Запоріжжя)
Герасимова Е. М., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Гарбар Г. А., д-р філос. наук, проф. (Україна, Миколаїв)
Жадько В. О., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Жижко Т. А., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Купчал С. В., д-р філос. наук, проф. (Україна, Полтава)
Миколайчук А., д-р хабілітований, проф. (Польща, Познань)
Онїско О. Ф., д-р техн. наук, проф. (Україна, Київ)
Свириденко Д. Б., д-р філос. наук, доц.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Терещинський С. О., д-р філос. наук, доц.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Тещлав С., д-р філос. наук, проф. (Польща, Бидгощ)
Яшанов С. М., д-р пед. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

З політичних наук:

Андрусиньш Б. І., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Андрюкайтене Р., д-р PhD соціальних наук (менеджмент),
(Литва, Маріямполь)
Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Балабанов К. В., д-р політ. наук, проф. (Україна, Маріуполь)
Варзар І. М., д-р політ. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Васильчук Є. О., д-р політ. наук, доц. (Україна, Черкаси)
Войналович В. А., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Іванов М. С., д-р політ. наук, проф. (Україна, Миколаїв)
Картунов О. В., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Кізіма С. А., д-р політ. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
Котигоренко В. О., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Крась І., д-р хабілітований, проф. (Польща, Ченстохов)
Лапина С. В., д-р соц. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
Макаренко Л. Л., д-р пед. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Остапенко М. А., д-р політ. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Римаренко С. Ю., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Срогошу Т., д-р хабілітований, проф. (Польща, Ченстохов)

Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В. М. Вашкевич. – К. : «Видавництво «Гілея», 2018. – Вип. 130 (3). – 470 с.

Концепція збірника базується на багатоплановому науковому висвітленні проблем інформаційної цивілізації, що формується. Основні рубрики охоплюють галузі історичних, філософських та політичних наук. Розрахований на фахівців гуманітарних та соціально-політичних наук.

ISSN 2076-1554

Natsional'nyy pedahohichnyy universytet
imeni M. P. Drahomanova

VHO Ukrayins'ka Akademiya Nauk

Vydavnytstvo «Hileya»

Hileya

*naukovyy visnyk
zbirnyk naukovykh prats'*

- *Istorychni nauky*
- *Filosofs'ki nauky*
- *Politychni nauky*

Vypusk 130 (№ 3)

Kyyiv – 2018

Zbirnyk zasnovano 2004 roku. Vykhid z druku – shchomisyachno

FAKHOVE VYDANNYA

z filofs'kykh, politychnykh nauk zatverdzheno nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy
№ 747 vid 13 lypnya 2015 r., z istorychnykh nauk nakazom MON Ukrainy № 1328 vid 21 hrudnya 2015 r. (pereyestratsiyu)

Svidotstvo pro derzhavnu reyestratsiyu (pereyestratsiyu) drukovanoho zasobu
masovoyi informatsiyi: seriya KV № 22632-12532PR vid 24 kvitnya 2017 roku

Drukuyet'sya za rishennyam:

Vchenoyi rady Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova
(protokol № 10 vid 27 liutoho 2018 r.)

Zbirnyk vkhodyt' do mizhnarodnykh baz:

Google Scholar; Index Copernicus (Pol'shcha); EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); InfoBase Index (Indyya).

Shef–redaktor:

Andrushchenko V. P., d–r filofs. nauk,
prof., chlen – kor. NAN Ukrainy, akad. NAPN Ukrainy
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Holovnyy redaktor:

Vashkevych V. M., d–r filofs. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Spivredaktory:

Akopyan V. H., d–r filofs. nauk, st.n.s. (Ukrayina, Kyiv),
Kyvylyuk O. P., d–r filofs. nauk, st.n.s.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Mulyar V. I., d–r filofs. nauk, prof. (Ukrayina, Zhytomyr)

Vidpovidal'nyy sekretar:

Khalamendyk V. B., d–r filofs. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Redaktsiyna rada:

Andrushchenko V. P., d–r filofs. nauk, prof.,
chlen – kor. NAN Ukrainy, akad. NAPN Ukrainy
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Vashkevych V. M., d–r filofs. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Zelenkov A. I., d–r filofs. nauk, prof. (Bilorus', Mins'k)
Kolesnyk V. F., d–r ist. nauk, prof.,
chlen–kor. NAN Ukrainy (Ukrayina, Kyiv)
Myrzakhanyan R., d–r ist. nauk, prof. (Armeniya, Yerevan)
Mykhal'chenko M. I., d–r filofs. nauk, prof.,
chlen – kor. NAN Ukrainy (Ukrayina, Kyiv)
Rafal's'kyi O. O., d–r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Savel'yev V. L., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Soldatenko V. F., d–r ist. nauk, prof.,
chlen–kor. NAN Ukrainy (Ukrayina, Kyiv)
Stepyko M. T., d–r filofs. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)

Redaktsiyna kolehiya:**Z istorychnykh nauk:**

Voytsekhivs'ka I. N., d–r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Drobot I. L., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Zhurba M. A., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Laz'ko H. H., d–r ist. nauk, prof. (Bilorus', Homel')
Lysak V. F., d–r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Mariupol')
Mezha M. M., d–r ist. nauk, prof. (Bilorus', Homel')
Mykhaylyuk V. P., d–r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Starobil's'k)
Stoyan T. A., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Sushko O. O., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Cherheha L. M., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Shapoval Yu. I., d–r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)

Z filofs'kykh nauk:

Abasov A. S., d–r filofs. nauk, prof. (Azerbaydzhan, Baku)
Bazaluk O. O., d–r filofs. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Bekh V. P., d–r filofs. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Voronkova V. H., d–r filofs. nauk, prof. (Ukrayina, Zaporizhzhya)
Harbar H.A., d–r filofs. nauk, prof. (Ukrayina, Mykolayiv)
Herasyanova E. M., d–r filofs. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Zhad'ko V. O., d–r filofs. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Zhyzhko T. A., d–r filofs. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Kutsepal S. V., d–r filofs. nauk, prof. (Ukrayina, Poltava)
Mykolaychak A., d–r khabilitovanyy, prof. (Pol'shcha, Poznan')
Onipko O. F., d–r tekhn. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Svyrydenko D. B., d–r filofs. nauk, dots.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Terepyschyy S. O., d–r filofs. nauk, dots.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Tetslav S., d–r filofs. nauk, prof. (Pol'shcha, Bydoshch)
Yashanov S. M., d–r ped. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Z politychnykh nauk:

Andrusyshyn B. I., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Andryukaytene R., d–r PhD sotsial'nykh nauk (menedzhment),
(Lytva, Mariampol')
Babkina O. V., d–r polit. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Balabanov K. V., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Mariupol')
Varzar I. M., d–r polit. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Vasyl'chuk Ye. O., d–r polit. nauk, doc. (Ukrayina, Cherkasu)
Vynalovych V. A., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Ivanov M. S., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Mykolayiv)
Kartunov O. V., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Kizima S. A., d–r polit. nauk, prof. (Bilorus', Mins'k)
Kotyhorenko V. O., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Kras' I., d–r khabilitovanyy, prof. (Pol'shcha, Chentokhov)
Lapyna S. V., d–r sots. nauk, prof. (Bilorus', Mins'k)
Makarenko L. L., d–r ped. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Ostapenko M. A., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Rymarenko S. Yu., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Sroshoshu T., d–r khabilit., prof. (Pol'shcha, Chentokhov)

Hileya: naukovyy visnyk. Zbirnyk naukovykh prats' / Hol. red. V. M. Vashkevych. – K. : «Vydavnytstvo «Hileya», 2018. – Vyp. 130 (3) – 470 s.

Kontseptsiya zbirnyka bazuyet'sya na bahatoplanovomu naukovomu vysvitleni problem informatsiyoi tsyvilizatsiyi, shcho formuyet'sya. Osnovni rubryky okhplyuyut' haluzi istorychnykh, filofs'kykh ta politychnykh nauk. Rozrakhovanyy na fakhytiv humanitarnykh ta sotsial'no–politychnykh nauk.

ПРЕДСТАВНИЦТВА
збірника «Гілея: науковий вісник» в Україні

Вінницьке представництво
(Вінницький національний технічний університет)
керівник **Денисюк С. Г.**, доктор політичних наук, професор
e-mail: sg_denisyyk@mail.ru

Дніпропетровське представництво
(Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара)
керівник **Вершина В. А.**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: mailto:vivi.dp@mail.ru

Донецьке представництво
(Донецький національний університет,
керівник **Андрієнко О. В.**, доктор філософських наук, доцент
e-mail: elena_andrienko8@mail.ru

Запорізьке представництво
(Запорізький національний технічний університет)
керівник **Ємельяненко Є. О.**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: gileya_zaporizhzhya@ukr.net

Івано–Франківське представництво
(Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, м. Івано–Франківськ)
керівник **Дичковська Г. О.**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: go_osmomysl@ukr.net

Луганське представництво
(Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля, м. Старобільськ)
керівник **Михайлюк В. П.**, доктор історичних наук, професор
e-mail: vital_mih@ukr.net

Львівське представництво
(Національний університет «Львівська політехніка»)
керівник **Карівець І. В.**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: sacre@ukr.net

Маріупольське представництво
(Маріупольський державний університет)
керівник **Булик М.**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: vorlok@ukr.net

Миколаївське представництво
(Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського)
керівник **Макарчук С. С.**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: rvgreabis@farlep.mk.ua
координатор **Шкуренко К. О.**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: sh_kamila@mail.ru

Одеське представництво
(Одеський національний університет імені І. І. Мечникова)
керівник **Барвінська П. І.**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: barwinskaja@ua.fm

Подільське представництво
(Подільський державний аграрно–технічний університет,
м. Кам'янець–Подільський)
керівник **Колосяк І. А.**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: ikolosyuk@ukr.net

Полтавське представництво
(Полтавський факультет Національної юридичної академії
України ім. Ярослава Мудрого)
керівник **Купечал С. В.**, доктор філософських наук, професор
e-mail: svkutsepai@rambler.ru

Сумське представництво
(Сумський державний університет)
керівник **Дегтярьов С. І.**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: starsergo@bigmir.net

Тернопільське представництво
(Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка)
керівник **Кліш А. Б.**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: Klish_Andriy@ukr.net

Ужгородське представництво
(Ужгородський національний університет)
керівник **Мелеганич Г. І.**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: melgi@ukr.net

Уманське представництво
(Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини)
керівник **Кривошея І. І.**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: igorkryvosheia@gmail.com

Харківське представництво
(Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»)
керівник **Владленова І. В.**, доктор філософських наук, професор
e-mail: vladlenova@email.ua

Хмельницьке представництво
(Хмельницький національний університет)
керівник **Гоцуляк В. М.**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: gotsylak@ukr.net

Черкаське представництво
(Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького)
керівник **Васильчук Є. О.**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: vasilchuk84@bk.ru

Чернігівське представництво
(Чернігівський державний інститут економіки і управління)
керівник **Тополь О. В.**, доктор філософських наук, доцент
e-mail: topololga@ukr.net
координатор **Горобець С. М.**, молодший науковий співробітник
e-mail: olen-g@yandex.ru

ПРЕДСТАВНИЦТВО
збірника «Гілея: науковий вісник» в Азербайджані

(Національна Академія Наук Азербайджану, м. Баку)
керівник **Махмудов М. А.**, доктор філософії
e-mail: matlabm@yandex.com
координатор **Рагимлі Р.**, науковий співробітник
e-mail: rus_rahimli@yahoo.com

ПРЕДСТАВНИЦТВА
збірника «Гілея: науковий вісник» в Білорусі

(Академія управління
при Президентові Республіки Білорусь, м. Мінськ)
керівник **Алейнікова С. М.**, кандидат соціологічних наук, доцент
e-mail: alejnsvetlana@yandex.ru
(Брестський державний університет імені О. С. Пушкіна, м. Брест)
керівник **Шостак Г. В.**, кандидат педагогічних наук
e-mail: shostak1964@brest.by
(Гомельський державний університет
імені Франціська Скорини, м. Гомель)
керівник **Мезга М. М.**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: nmezga@gsu.by

ПРЕДСТАВНИЦТВА
збірника «Гілея: науковий вісник» в Польщі

(Університет імені Адама Міцкевича в Познані)
керівник **Димчик Р.**, доктор, викладач,
e-mail: dymczyk@wp.pl
(Інститут історії Академії імені Яна Длугоша в Ченстохові)
керівник **Моравець Н.**, доктор, викладач
e-mail: mornor@wp.pl

Запрошуємо Вас відвідати наш сайт: www.gileya.org

E-mail: gileya.org.ua@gmail.com

**Див. також: Сайт Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського: www.nbuv.gov.ua/portal**

Розділ: Наукова періодика України: журнали та збірники наукових праць

PREDSTAVNYTSTVA
zbirnyka «Hileya: naukovyy visnyk» v Ukraini

Vinnys'ke predstavnytstvo
(Vinnys'kyy natsional'nyy tekhnichnyy universytet)
kerivnyk **Denysyuk S. H.**, doktor politychnykh nauk, profesor
e-mail: sg_denisiyk@mail.ru.

Dnipropetrovs'ke predstavnytstvo
(Dnipropetrovs'kyy natsional'nyy universytet imeni Olesya Honchara)
kerivnyk **Vershyna V. A.**, kandydat filozofsk'kykh nauk, dotsent
e-mail: mailto:vivi.dp@mail.ru

Donets'ke predstavnytstvo
(Donets'kyy natsional'nyy universytet)
kerivnyk **Andriyenko O. V.**, doktor filozofsk'kykh nauk, dotsent
e-mail: elena_andrienko8@mail.ru

Zaporiz'ke predstavnytstvo
(Zaporiz'kyy natsional'nyy tekhnichnyy universytet)
kerivnyk **Yemel'yanenko Ye. O.**, kandydat filozofsk'kykh nauk, dotsent
e-mail: gileya_zaporizhzhya@ukr.net

Ivano-Frankivs'ke predstavnytstvo
(Prykarpat-s'kyy natsional'nyy universytet imeni Vasyl'ya Stefanyka,
m. Ivano-Frankiv's'k)
kerivnyk **Dychkovs'ka H. O.**, kandydat filozofsk'kykh nauk, dotsent
e-mail: go_osmomysl@ukr.net

Luhans'ke predstavnytstvo
(Skhidnoukrayins'kyy natsional'nyy universytet
imeni Volodymyra Dalya, m. Starobil's'k)
kerivnyk **Mykhaylyuk V. P.**, doktor istorichnykh nauk, profesor
e-mail: vital_mih@ukr.net

L'vivs'ke predstavnytstvo
(Natsional'nyy universytet «L'vivs'ka politekhnika»)
kerivnyk **Karivets' I. V.**, kandydat filozofsk'kykh nauk, dotsent
e-mail: sacre@ukr.net

Mariupol's'ke predstavnytstvo
(Mariupol's'kyy derzhavnyy universytet)
kerivnyk **Bulyk M.**, kandydat politychnykh nauk, dotsent
e-mail: vorlok@ukr.net

Mykolayivs'ke predstavnytstvo
(Mykolayivs'kyy natsional'nyy universytet
imeni V. O. Sukhomlyns'koho)
kerivnyk **Makarchuk S. S.**, kandydat istorichnykh nauk, dotsent
e-mail: rvgreabis@farlep.mk.ua
koordinatorka **Shkurenko K. O.**, kandydat politychnykh nauk, dotsent
e-mail: sh_kamila@mail.ru

Odes'ke predstavnytstvo
(Odes'kyy natsional'nyy universytet imeni I. I. Mechnykova)
kerivnyk **Barvins'ka P. I.**, kandydat istorichnykh nauk, dotsent
e-mail: barvinskaja@ua.fm

Podil's'ke predstavnytstvo
(Podil's'kyy derzhavnyy ahrarno-tekhnichnyy universytet,
m. Kam'yanets'-Podil's'kyy)
kerivnyk **Kolosyuk I. A.**, kandydat filozofsk'kykh nauk, dotsent
e-mail: ikolosyuk@ukr.net

Poltavs'ke predstavnytstvo
(Poltavs'kyy fakul'tet Natsional'noyi yurydychnoyi akademiyi Ukrainy
imeni Yaroslava Mudroho)
kerivnyk **Kutsepal S. V.**, doktor filozofsk'kykh nauk, profesor
e-mail: svkutsepal@rambler.ru

Sums'ke predstavnytstvo
(Sums'kyy derzhavnyy universytet)
kerivnyk **Dehtyar'ov S. I.**, kandydat istorichnykh nauk, dotsent
e-mail: starsergo@bigmir.net

Ternopil's'ke predstavnytstvo
(Ternopil's'kyy natsional'nyy pedahohichnyy universytet
imeni Volodymyra Hnatyuka)
kerivnyk **Klish A. B.**, kandydat istorichnykh nauk, dotsent
e-mail: Klish_Andriy@ukr.net

Uzhhorods'ke predstavnytstvo
(Uzhhorods'kyy natsional'nyy universytet)
kerivnyk **Melehanych H. I.**, kandydat politychnykh nauk, dotsent
e-mail: melgi@ukr.net

Umans'ke predstavnytstvo
(Umans'kyy derzhavnyy pedahohichnyy universytet
imeni Pavla Tychny)
kerivnyk **Kryvosheya I. I.**, kandydat istorichnykh nauk, dotsent
e-mail: igorkryvosheia@gmail.com

Kharkivs'ke predstavnytstvo
(Natsional'nyy tekhnichnyy universytet «Kharkivs'kyy
politekhnichnyy instytut»)
kerivnyk **Vladlenova I. V.**, doktor filozofsk'kykh nauk, profesor
e-mail: vladlenova@email.ua

Khmel'nyts'ke predstavnytstvo
(Khmel'nyts'kyy natsional'nyy universytet)
kerivnyk **Hotsulyak V. M.**, kandydat politychnykh nauk, dotsent
e-mail: gotsylak@ukr.net

Cherkas'ke predstavnytstvo
(Cherkas'kyy natsional'nyy universytet
imeni Bohdana Khmel'nyts'koho)
kerivnyk **Vasyl'chuk Ye. O.**, kandydat politychnykh nauk, dotsent
e-mail: vasilchuk84@bk.ru

Chernihivs'ke predstavnytstvo
(Chernihivs'kyy derzhavnyy instytut ekonomiky i upravlinnya)
kerivnyk **Topol' O. V.**, doktor filozofsk'kykh nauk, dotsent
e-mail: topololga@ukr.net
koordinatorka **Horobets' S. M.**, molodshyy naukovyy spivrobitnyk
e-mail: olen-g@yandex.ru

PREDSTAVNYTSTVO
zbirnyka «Hileya: naukovyy visnyk» v Azerbaydzhani

(Natsional'noyi Akademiyi Nauk Azerbaydzhanu, m. Baku)
kerivnyk **Makhmudov M. A.**, doktor filozofiyi
e-mail: matlabm@yandex.com
koordinatorka **Rahimly R.**, naukovyy spivrobitnyk
e-mail: rus_rahimli@yahoo.com

PREDSTAVNYTSTVA
zbirnyka «Hileya: naukovyy visnyk» v Bilorusi

(Akademiya upravlinnya pry Prezydentovi Respubliki Bilorus',
m. Mins'k)
kerivnyk **Aleynykova S. M.**, kandydat sotsiolohichnykh nauk, dotsent
e-mail: alejnsvetlana@yandex.ru
(Brest's'kyy derzhavnyy universytet imeni O. S. Pushkina, m. Brest)
kerivnyk **Shostak H. V.**, kandydat pedahohichnykh nauk
e-mail: shostak1964@brest.by
(Homel's'kyy derzhavnyy universytet imeni Frantsys'ka Skoryny, m. Homel')
kerivnyk **Mez'ha M. M.**, kandydat istorichnykh nauk, dotsent
e-mail: nmezga@gsu.by

PREDSTAVNYTSTVA
zbirnyka «Hileya: naukovyy visnyk» v Pol'shchi

(Universytet imeni Adama Mitskevycha v Poznani)
kerivnyk **Dymchuk R.**, doktor, vykladach,
e-mail: dymczyk@wp.pl
(Instytut istoriyi Akademiyi imeni Yana Dluhoshy v Chenstokhovi)
kerivnyk **Moravets N.**, doktor, vykladach
e-mail: mornor@wp.pl

Zaproshuyemo Vas vidvidaty nash sayt: www.gileya.org

E-mail: gileya.org.ua@gmail.com

Dyv. takozh: Sayt Natsional'noyi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernads'koho:
www.nbu.gov.ua/portal

Rozdil: Naukova periodyka Ukrainy: zhurnaly ta zbirnyky naukovykh prats'

засобами соціальної дестабілізації, що полягає, насамперед, у маніпулятивному, підпорядкованому приватним інтересам, впливові, формуванні бажаних настроїв і очікувань, соціальної позиції громадянина в цілому. Деякі ЗМІ, особливо в умовах авторитарних чи тоталітарних режимів, не налаштовані, як свідчить практика, на об'єктивне висвітлення соціально-політичної ситуації в країні чи світі.

Складається таке враження, що їх завдання в кращому випадку – промовчати, в інших – відреагувати, бажано якомога оперативніше з викладом подій у контексті пріоритетних, як правило, корпоративних інтересів чи доміанти дня, скажімо, конфліктогенної, однак, уникаючи при цьому всебічності висвітлення ситуації. Деякі ЗМІ, зокрема російські, постійно перекручували сутність і зміст протестних настроїв, показуючи їх тільки в негативному світлі.

Таким чином, сутність протестних настроїв українського суспільства, їх потенціал, масштаб і характер поширення обумовлюються трьома групами факторів: а) об'єктивними, що визначаються, передусім, соціально-економічними умовами буття людини; б) соціально-психологічними особливостями сприйняття викликів, ризиків і небезпек, що постали перед соціумом; в) характером впливу засобів масової інформації – інформаційно адекватним чи технологічно-маніпулятивним.

Відповідно, протестним настроям притаманні:

- позаідеологічна, в переважній більшості, спрямованість, хоча мають місце окремі спроби використати їх як елемент політичних технологій, боротьби за інформаційний простір;
- намагання учасників соціальних акцій відстояти свої громадянські права, привернути увагу влади до її «слабких ланок»;
- потенціал постійного зростання за умов посилення кризових явищ;
- відсутність ідеології, програми політичної боротьби, реальних шляхів подолання кризи, хоча очевидним є їх революційний потенціал;
- сприяння перетворенню політичної влади в ефективний механізм соціального управління шляхом зміни її існуючого формату, загальної архітектури у новій цивілізаційній парадигмі відносин «правова держава – громадянське суспільство».

Список використаних джерел

1. Головаха Є. Хоча протестні настрої високі, ідея третього Майдану не знаходить підтримки / Є. Головаха [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zik.ua/news/2016/11/28/golovaha_hocha_protестni_nastroi_vysoki_ideya_tretogo_maydanu_ne_znahodyt_998949
2. Бекешкіна І. Третій Майдан. Соціолог оцінила протестні настрої в Україні / І. Бекешкіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://24tv.ua/tretiy_maydan_sotsiolog_otsinila_protестni_nastroi_v_ukrayini_n750554
3. Черенко Л. Протести починаються когدا бедных в стране 50%. У нас уже 58% / Л. Черенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reporter.vesti-ukr.com/tolkovo/34059-protестy-nachinayutsya-kogda-bednyh-v-strane-50-u-nas-uzhe-58.html>
4. Доходи 1% найбагатших у країні в 43 рази перевищують середні доходи найбільшої частини населення (опитування) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.grushevskogo5.com/sobitiya/dokhodi-1-naybagatshikh-u-kraini-v-43-raziperevishchuyut-seredni-dokhodi-naybidnishi-chastini-nase/>

References

1. Golovaha Ye. Xocha pprotестni nastroi' vycoki, ideya tpet'ogo Majdanu ne znaxodyt' pidtpymky / Ye. Golovaha [Elektronnyj resurs]. – Pezhym doctupu: http://zik.ua/news/2016/11/28/golovaha_hocha_protестni_nastroi_vysoki_ideya_tretogo_maydanu_ne_znahodyt_998949
2. Bekeshkina I. Tretij Majdan. Cociolog ocinyla pprotестni nastroi' v Ukraїni / I. Bekeshkina [Elektronnyj resurs]. – Pezhym doctupu: http://24tv.ua/tretiy_maydan_sotsiolog_otsinila_protестni_nastroi_v_ukrayini_n750554
3. Chepen'ko L. Pprotестy nachinajutca kogda bednyx v ctpane 50%. U nac uzhe 58% / L. Chepen'ko [Elektronnyj resurs]. – Pezhym doctupu: <http://reporter.vesti-ukr.com/tolkovo/34059-protестy-nachinayutsya-kogda-bednyh-v-strane-50-u-nas-uzhe-58.html>
4. Doxody 1% najbagatshyx u kraїni v 43 pazy pepevyshhujut' cepedni doxody najbidnishi' chactyny nacelennja (opytuvannja) [Elektronnyj resurs]. – Pezhym doctupu: <http://www.grushevskogo5.com/sobitiya/dokhodi-1-naybagatshikh-u-kraini-v-43-raziperevishchuyut-seredni-dokhodi-naybidnishi-chastini-nase/>

Sheyko A. V., postgraduate student of the department, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), anton-sheyko@yandex.ru

Features of protest moods in Ukraine in the context of self-organization of civil society

The peculiarities of protest moods in Ukraine are analyzed, factors influencing the level of protest activity of the population are analyzed, due to the analysis of social and political conditions of civil society development in Ukraine. The main problems of the Ukrainian society that have become the reason of not the usual political activity of citizens are revealed.

Keywords: civil society, social protests, social entropy, protests moods.

* * *

УДК 327(470+571)+(477)

Кундеус О. М.,

кандидат політичних наук, доцент кафедри політології і соціології, Рівненський державний гуманітарний університет (Україна, Рівне), oksana_kundeus@ukr.net

ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА «ГІБРИДНОЇ» ВІЙНИ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Стаття присвячена розумінню інформаційної складової «гібридної» війни, яку Російська Федерація запровадила завдяки до військової агресії. Згадано, що агресивного інформаційно-психологічного впливу зазнало не тільки українське суспільство, громадяни країн пострадянського простору, а й, не в останню чергу, країни Європейського Союзу та США.

При цьому, у науковій розвідці, наводиться стислий опис етапів інформаційної війни проти України, інструменти та механізми, якими послуговується РФ у своїй антиукраїнській політиці. Зазначено, які заходи протидії ворожим інформаційним операціям проводить Україна.

Ключові слова: інформаційна війна, інструменти інформаційної війни, російська пропаганда, Європейський Союз, США, російсько-українська війна.

Проблема відновлення територіальної цілісності України постала перед нашим суспільством не лише у зв'язку з протиправними діями Російської Федерації на території України, а й унаслідок неефективності діяльності вітчизняних політичних еліт протягом чверті століття поперемінного перебування їх при владі. Адже за цей час не було вироблено консолідаційної національної ідеології, не визначено реальних орієнтирів розвитку, які б забезпечили нашій державі достойне місце в системі міжнародних економічних відносин нового інформаційного суспільства, що, у свою чергу, негативно вплинуло на процес консолідації українського

суспільства, утвердження національної самосвідомості та патріотизму українців [6, с. 13].

Інформаційна війна проти України з боку Російської Федерації розпочалася задовго до початку відкритої фізичної агресії цієї країни. Нині через професійне використання пропагандистських прийомів, які застосовувалися ще за часів фашистської Німеччини, 32% мешканців РФ вважають Україну ворогом, що загрожує Росії, тобто ставлять її на друге місце (після США) у рейтингу потенційних ворогів, а 81% підтримують політику В. Путіна.

Метою статті є розуміння інформаційної складової «гібридної» війни, яку РФ розпочала проти України задовго до військової агресії; виокремлення її етапів, методів та завдань; визначення основних напрямів протидії інформаційній агресії.

Як наголошує Г. Касьянов, професор, керівник відділу сучасної історії та політики Інституту історії України, інформаційна війна з Україною з боку Росії стартувала не з початком військової агресії, а набагато раніше – з 2007 р. (це збігається, до речі, з роком заснування фонду «Русский мир»). «Я про це можу судити по своїй галузі – історії. Російські історики, урядові та неурядові організації почали системну активну діяльність, спочатку використовуючи історичні дати, пов'язані з іменами Бандери, Шухевича», – зазначив він [8, с. 184].

На думку голови Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі В. Костицького, з боку Російської Федерації понад десять років проводилася антиукраїнська інформаційна війна. В основі цієї війни – поширення недостовірної, неповної, упередженої інформації про Україну, маніпулювання суспільною свідомістю як громадян України, так і інших країн, пропаганда війни, національної та релігійної ворожнечі, зміни шляхом насильства конституційного ладу нашої держави.

Нині ця інформаційна війна перейшла із латенто–замаскованої у відкриту. Впродовж останніх років своєї діяльності Національна комісія відслідковувала в інформаційному просторі України загальні тенденції, які свідчили про швидке розгортання антиукраїнської інформаційної війни, яка охоплює кілька періодів.

За словами експерта, перший етап інформаційної війни в медіапросторі визначався руйнуванням самоідентифікації українців, це відбувалось «м'яко», проте створило передумови для подальшого впливу.

Другий етап відбувся у 2010–2011 році і мав на меті «руйнування національної та міжконфесійної злагоди». Водночас, В. Костицький заперечив існування соціально–економічних основ для протистояння між людьми різних сповідань та національностей.

Третій етап, за словами очільника Нацкомісії, припав на період Євромайдану. «І основний удар спрямували на дискредитацію України як держави, нашу неспроможність створювати державу і будувати її, посягання на територіальну цілісність, конституційний лад. А десь пізніше трохи почалась масована пропаганда війни», – зазначив В. Костицький.

Наразі в Україні спостерігається четвертий етап інформаційної війни, специфікою якого є психологічна агресія, побудована на обмані та маніпуляції громадською думкою; заперечення та зневага до української

державності; синхронізація інформаційної агресії та бойових дій проти України [7].

Як стверджує В. Лизанчук, «відкриті джерела розповідають, що проти України працює десять потужних медіа–груп Російської Федерації, тисячі найнятих фізичних осіб, для яких журналістика – не творчий процес, а вигідний бізнес».

Загалом фахівці виокремлюють такі основні методи інформаційної агресії проти України:

1. Дезінформування та маніпулювання.
2. Пропаганда.
3. Диверсифікація громадської думки.
4. Психологічний та психотропний тиск.
5. Поширення чуток [8, с. 185].

Тому, цими найуживанішими інструментами інформаційної війни в Україні, а також за її межами (з метою забезпечення якнайширшої міжнародної підтримки в європейських та світових інституціях власної геополітичної мети) керівництво Російської Федерації поступово намагається втілити в життя власні імперські амбіції [10, с. 117].

Зазначено, що першочерговим завданням російської гібридної війни на першому етапі її розгортання було знищення реальної державності України та розчленування нашої країни на квазіфедеративних засадах на різні, підконтрольні кремлівському керівництву, анклави. Нині вістря головного удару на карті нового «плану Барбароса», який зберігається в сейфах кремлівських стратегів, націлене на Європу. Інформаційний складник цього плану передусім має на меті досягнення двох пріоритетних цілей.

1. Нав'язування європейському політикуму власне російського бачення причин та наслідків війни в Україні та погляду на саму Україну як «failedstate», як суто олігархічну державу, яка знищує власних громадян і яка ніколи державою, власне, не була. У цьому плані Державі України протиставляються «народні республіки» (ДНР і ЛНР), буцімто цілковито позбавлені олігархічних впливів. Цільовою аудиторією цієї інформаційної атаки є як європейське експертне середовище, так і представники (носії) масової свідомості.

2. Посилення внутрішніх протиріч між європейськими державами «багатої Півночі» й «бідного Півдня», а також між Європою та США.

Для цього використовується весь напрацьований за останні 10–20 років інструментарій, починаючи від прямого ідеологічного та економічного тиску й закінчуючи більш витонченими «культурницькими» підходами. Йдеться передусім про створення підконтрольних кремлівським керівникам експертно–аналітичних структур у Європі, про «персональну обробку» окремих високофахових експертів та журналістів, високого рангу екс–політиків.

Крім того, сьогодні можна побачити щонайменше дві домінуючі лінії, за якими інформаційно «б'є» Росія по країнах ЄС у контексті української кризи.

Перша мета – спробувати досягти взаєморозуміння із Заходом, передусім «економізувавши» українсько–російську війну. Тобто довести Заходу, що йому немає сенсу втягуватись у затяжне протистояння з Росією, оскільки це б'є по кишенях простих європейців.

Друга мета – розбити євроатлантичну єдність, посилюючи існуючі суперечності між Європою та

США. Ведеться спрямована пропаганда ідеї того, що США намагаються руками та коштами європейців вести війну (передусім – економічну) з Москвою, що шкодить інтересам європейських столиць [2, с. 515].

Варто відмітити, що дедалі більше російських ресурсів інвестують у державні й контрольовані ЗМІ. Росія збільшила фінансування міжнародно-трансльованих телеканалів, RT і «Росія сьогодні». У 2016 році RT, який поширює інформацію англійською, іспанською та арабською мовами, отримав 19 млрд. рублів (307 млн. доларів США). Росія виділила 80,2 млрд. рублів для державних ЗМІ, що на 30% більше порівняно з минулим роком [3].

Однак усе зазначене не означає, що Україна і демократична Європа не знайдуть уже в найближчій перспективі асиметричної демократичної відповіді на загрози й виклики агресивної кремлівської пропаганди. Особливо у тому випадку, якщо країни ЄС усвідомлять, що протидія кремлівській інформаційній агресії є для них таким самим невідкладним пріоритетом, як і для України. Європейським партнерам варто зрозуміти при цьому цінність України як партнера, адже Україна впродовж тривалого ідеологічного протистояння російській агресії напрацювала певний інформаційний імунітет, має очевидні сильні внутрішні запобіжники, які сформувались або ситуативно, або вимушено впродовж останніх років активної боротьби за незалежність та територіальну цілісність.

До переваг України в інформаційній війні з Росією слід віднести:

а) ідейно монолітне суспільство;

б) чітке розуміння усіма суспільними верствами того, що проти них як соціуму реально ведеться інформаційна війна як складова частина «гібридної» війни.

Україна вже практично застосовує перше коло засобів протидії антиукраїнським інформаційним заходам ворожої сторони. Поки що йдеться, на жаль, не про наступальні, а оборонні заходи.

І Україна тут могла б не лише навчитись чогось у Заході (зокрема, практиці проектування та реалізації стратегічних комунікацій), а й сама навчити Захід боротись із російською пропагандою. Наприклад, в Україні діють декілька проектів, які системно розбирають російські новини і показують ступінь брехні в них. Ми починаємо розуміти, що і як має бути застосовано для ефектної протидії російській пропаганді, хоча не завжди маємо кошти для реалізації таких проектів. Для ЄС це менш значуща проблема. Тож Україна та Західний світ можуть допомогти один одному в боротьбі з російською пропагандою і не допустити поширення подальшої нестабільності (регіональної та глобальної) в цивілізованому світі – того, чого так прагне Росія [2, с. 515].

Можна констатувати, що гібридний метод агресії, який застосовує Росія не лише до України, але й до демократичних держав загалом, поступово знищує зрозумілий нам світопорядок, і значною мірою ми спостерігаємо, як ця «хвиля» залишає нам його «уламки».

Чи не вперше за весь час існування України «державна інформаційна політика» перетворилась із квазісутності на реальність, важливість якої стала зрозуміла кожному громадянину. Інформаційна складова гібридної агресії виявилась не менш потужною за військову та економічну,

і навіть в умовах відносного військового затишшя РФ продовжує свої деструктивні інформаційні операції проти України, намагаючись провокувати соціальну нестабільність, здійснюючи інформаційно-психологічні впливи на особовий склад ЗСУ, здійснюючи кібератаки проти важливих інфраструктурних об'єктів.

Безумовно, активні заходи протидії ворожим інформаційним операціям можливі лише в тому випадку, коли це стане одним із пріоритетів державної політики [4, с. 90].

Слід відзначити, що за останній (2017) рік політика держави у сфері захисту її інформаційного простору та забезпечення інформаційної безпеки загалом стала більш комплексною й ефективною. Можна констатувати, що після особливо складних 2014–2015 рр. держава почала формувати в 2016 р. комплексну систему протидії інформаційному складнику гібридної війни. У 2017 р. триває активний розвиток цього процесу, приймаються узгоджені рішення, додержується досить вдалий баланс між обмежувальними (для ворожого контенту та деструктивних дій супротивника) і стимулюючими (для власного контенту) заходами як стосовно захисту інтересів громадян, суспільства та держави, так і для подальшого розвитку її інформаційного простору. При цьому агресор не зменшує тиску на інформаційний простір України, намагаючись вражати ціннісні, моральні установки суспільства, підривати довіру громадян до влади та перетворень, які вона здійснює, руйнувати налагоджені процеси циркулювання інформації та розмивати поняття «правда» [1].

Україна активно протидіє всім зазначеним деструктивним впливам, розвиваючи для цього нормативно-правові та інституційні можливості, збільшуючи фінансування сфери інформаційної безпеки. Зокрема, у 2015 р. за статтею бюджету «Здійснення заходів у сфері захисту національного інформаційного простору» було виділено 2 млн. 800 тис. грн. У 2016 р. в головному фінансовому документі країни такої статті взагалі не було, а в 2017 р. на заходи щодо захисту національного інформаційного простору буде витрачено 33 млн. 600 тис. грн. [5].

Важливим етапом формування сучасної державної інформаційної політики стало ухвалення Доктрини інформаційної безпеки України. Документ заклав базові підходи щодо формування системи захисту та розвитку інформаційного простору в умовах глобалізації та вільного обігу інформації, а також функціонування держави в умовах використання агресором інформаційної сфери як ключової арени протиборства. Важливим здобутком Доктрини є чітке визначення механізмів її реалізації, що дозволить зробити цей засадничий документ практично значущим [9].

До інших важливих кроків розвитку та захисту національного інформаційного простору слід віднести:

– вирішення проблеми обміну інформацією з обмеженим доступом між Україною та НАТО;

– припинення дії міждержавних угод з Російською Федерацією про співробітництво у сфері телебачення, радіомовлення та інформації;

– удосконалення процедури застосування санкцій Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення та розширення переліку підстав для переоформлення ліцензії;

– позбавлення російських спецслужб можливостей слідкувати за громадянами України через блокування відповідних сайтів [1].

Окремим важливим напрямом є глибинне реформування системи інформаційного позиціонування України на міжнародній арені. Слід визнати, що, незважаючи на всі реформи (швидше – спроби реформ) цієї сфери, ми до останнього часу маємо справу з тією ж радянською моделлю зовнішньополітичного інформування. Наскільки вона малоефективна, нам переконливо доводить та ж Російська Федерація, яка, незважаючи на загальне враження реконструювання аналогічної моделі в РФ, провела досить серйозну її реформу. Зовнішня інформаційна політика цієї країни стала більш динамічною (завдяки створенню чисельних «неурядових фондів» або взаємодії із західними експертами), більш сучасною та активніше залучає функціональні спроможності спеціальних служб.

Слід визнати, що Росія має більш фінансові можливості для просування цього напрямку, що, однак, не означає, що це – єдина причина успіху «нової кремлівської пропаганди». Москва ефективно послуговується наявною міжнародною інформаційною інфраструктурою, розуміє, яким чином ця інфраструктура функціонує, як потрібно працювати із новими медіа (а коли не розуміє, – пробує, відшукуючи нові можливості).

Істотна відмінність між українським зовнішнім інформуванням і російським полягає навіть не у різних матеріально-технічних вихідних позиціях. Росії вдалося віднайти найбільш важливе для ефективної інформаційної діяльності – чіткий та зрозумілий наратив, розповідь, яка не дисонує із внутрішніми стереотипними чи культурними установками мешканців демократичних країн. При цьому їхній наратив має ефективну систему сегментування не лише для населення різних країн, але й у межах однієї країни для різних цільових аудиторій. Це саме те, чого часто не вистачає українському інформаційному позиціонуванню у світі [4, с. 90].

Висновок. Таким чином, події на Сході України, українсько-російське інформаційне протистояння, пов'язане з ними, стали трагічною ілюстрацією розвитку інформатизованих технологій у військовій справі, уявлень про гібридні та інформаційно-психологічні війни, що поєднують застосування інформаційних, у тому числі інформаційно-психологічних, і силових компонентів тиску на противника. На прикладі збройних конфліктів останніх років, і конфліктів з акцентом на інформаційну складову суспільство дедалі більше переконується, що інформаційна агресія в сучасних умовах потребує спеціальної уваги й суспільного реагування, не менш відповідального, ніж пряма збройна агресія.

У фахівців зростає розуміння того, що саме інформаційно-психологічна війна в наш час набуває руйнівного для особистості й суспільства значення абсолютною невідворотністю свого впливу. Вона діє на глибинні процеси засвоєння змісту використовуваної людьми інформації про світ і суспільство як усталені, закріплені досвідом багатьох поколінь цього етносу еталони оцінок навколишньої дійсності та поведінки. Вона може знищувати безпосередньо основи національної самоідентифікації.

Ці події стали також переконливим доказом того, що комплексна інформаційна агресія в сучасних умовах

потребує адекватних дій щодо її нейтралізації. Такі дії мають реалізуватися в чіткій координації всієї системи інформаційно-аналітичного забезпечення суспільства для донесення до свідомості громадян змісту державної політики, діяльності, спрямованої на нейтралізацію агресії, спростування неправдивої аргументації, для нейтралізації всіх інших негативних впливів на вітчизняну інформаційну сферу.

Тому, у сучасних умовах ефективне протистояння інформаційній агресії проти України може бути забезпечене лише консолідацією суспільства на базі національної державницької ідеології. Лише сучасна національна ідеологія в ментально складному українському суспільстві може стати чинником об'єднання Сходу й Заходу, Півдня й Півночі нашого різноманітного суспільства. Вона має ґрунтуватися на системі духовно-ціннісних орієнтирів українського народу, стати дороговказом перспектив національного розвитку, гарантом стійкості нації й держави в усіх випробуваннях, що випадають на долю українського народу в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Список використаних джерел

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році» // Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/2684/>
2. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: Вибр. наук. праці / О. С. Власюк. – К.: НІСД, 2016. – 528 с.
3. Джердж С. Інформаційна війна Росії проти України: асиметрична відповідь // Слово Просвіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovoprosvity.org/2016/04/14/informacijna-vijna-rosi%D1%97-proti-ukra%D1%97ni-asimetrichna-vidpovid/>
4. Дубов Д. Державна інформаційна політика України в умовах гібридного миру та війни // Стратегічні пріоритети. – №3 (40) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/Str_prioritetu/SP_3_40_16.pdf
5. Закусило М. Держбюджет–2017: скільки коштують суспільне, інововлення, кіно [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://detector.media/infospace/article/122357/2017-01-19-derzhbyudzhets-2017-skilki-koshuyut-suspilne-inovovlennya-kin/>
6. Інформаційні чинники системи інтеграторів Донбасу і Криму в загальноукраїнській єдності: [монографія] / [В. Горвий (кер. проекту), О. Онищенко, В. Попик та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2016. – 202 с.
7. Костицький В. Інформаційна війна проти України – виклик світовому порядку // Оксамит [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oksamyt.org/publik/zhit-krain/882-0202201511>
8. Соціокультурні механізми формування ментального імунітету проти зовнішніх маніпуляцій свідомістю населення України: [монографія] / [В. Горвий (кер. проекту), О. Онищенко, В. Попик та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2015. – 228 с.
9. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» від 25 лютого 2017 р. №47/2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>
10. Черненко Т. Ідея сепаратизму як один з інструментів інформаційної війни проти України // Стратегічні пріоритети. – 2016. – №2 (39) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/Str_prioritetu/Prioritet_2.pdf

References

1. Analytichna dopovid' do Shhorichnogo Poslannja Prezydenta Ukrainy do Verhovnoi Rady Ukrainy «Pro vnutrishnje ta zovnishnje stanovyshe Ukrainy v 2017 roci» // Nacional'nyj instytut strategichnyh doslidzhen' [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.niss.gov.ua/articles/2684/>

2. Vlasjuk O. S. Nacional'na bezpeka Ukraïny: evolucija problem vnutrishn'oi polityky: Vybr. nauk. praci / O. S. Vlasjuk. – K.: NISD, 2016. – 528 s.

3. Dzherdzh S. Informacijna vijna Rosii' proty Ukraïny: asymetrychna vidpovid' // Slovo Prosvity [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://slovoprosvity.org/2016/04/14/informacijna-vijna-rosi%D1%97-proti-ukra%D1%97ni-asimetrychna-vidpovid/>

4. Dubov D. Derzhavna informacijna polityka Ukraïny v umovah gibrydnogo myru ta vijny // Strategichni prioriteti. – №3 (40) [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.niss.gov.ua/public/File/Str_prioritetu/SP_3_40_16.pdf

5. Zakusylo M. Derzhbyudzhet-2017: skil'ky koshtujut' suspil'ne, inomovlennja, kino [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://detector.media/infospace/article/122357/2017-01-19-derzhbyudzhet-2017-skilli-koshtuyut-suspilne-inomovlennja-kino/>

6. Informacijni chynnyky systemy integratoriv Donbasu i Krymu v zagal'noukraïns'kij jednosti: [monografija] / [V. Gorovyj (ker. proektu), O. Onyshhenko, V. Popyk ta in.]; NAN Ukraïny, Nac. b-ka Ukraïny im. V. I. Vernads'kogo. – Kyï'v, 2016. – 202 s.

7. Kostyc'kyj V. Informacijna vijna proty Ukraïny – vyklyk svitovomu porjadku // Oksamy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.oksamy.org/publik/zhit-krain/882-0202201511>

8. Sociokul'turni mehanizmy formuvannja mental'nogo imunitetu proty zovnishnih manipulacij svidomistju naselennja Ukraïny: [monografija] / [V. Gorovyj (ker. proektu), O. Onyshhenko, V. Popyk ta in.]; NAN Ukraïny, Nac. b-ka Ukraïny im. V. I. Vernads'kogo. – Kyï'v, 2015. – 228 s.

9. Ukaz Prezidenta Ukraïny «Pro rishennja Rady nacional'noi bezpeky i oborony Ukraïny vid 29 grudnja 2016 roku «Pro Doktrynu informacijnoi bezpeky Ukraïny» vid 25 ljutogo 2017 r. №47/2017 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>

10. Chernenko T. Ideja separatyizmu jak ody z instrumentiv informacijnoi vijny proty Ukraïny // Strategichni prioriteti. – 2016. – №2 (39) [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.niss.gov.ua/public/File/Str_prioritetu/Prioriteti_2.pdf

Kundeus O. M., candidate of political sciences, associate professor of department of political science and sociology of the Rivne State Humanitarian University (Ukraine, Rivne), oksana_kundeus@ukr.net

Information component of the «hybrid» war of the Russian Federation against Ukraine

The article is devoted to the understanding of the information component of the «hybrid» war, which the Russian Federation introduced long before the military aggression. It is said that from aggressive information al and psychological impact suffered not only Ukrainians society, citizens of the post-Soviet countries, but also other countries of the European Union and the USA not least.

At the same time, in the scientific research, a brief description of the stages of informational war against Ukraine is given. Also, tools and mechanisms, used by the Russian Federation in its anti-Ukrainian policy are described. The measures to counter hostile information operations conducted by Ukraine are also indicated in the article.

Keywords: information war fare, information war fare tools, Russian propaganda, European Union, US, Russian-Ukrainian war.

***

УДК 327

Гмирянська К. О.,

здобувач кафедри міжнародних медіакомунікацій та комунікативних технологій, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), gmyrianska@ukr.net

АНАЛІТИЧНІ СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА РОСІЇ В КОНТЕКСТІ ВІДКРИТОГО ПРОТИСТОЯННЯ

З огляду на актуальність вивчення зовнішньої політики України та Росії щодо один одного, у статті коротко окреслено поточний безпековий вимір двосторонніх відносин. Представлено аналітичні сценарії розвитку

міждержавних україно-російських відносин в контексті відкритої агресії Російської Федерації на Сході України. Серед ймовірних сценаріїв, автор виділяє три основних, ключовою парадигмою яких є заморожування, деескалація та ескалація. Автором дано стислу політичну та безпекову характеристику ситуації за умов гіпотетичної реалізації одного із запропонованих сценаріїв.

Ключові слова: Україна, Росія, конфлікт, аналітичний сценарій, зовнішня політика.

Україну та Росію пов'язують спільні історико-географічні фактори, що у свою чергу, накладає особливий відбиток на розвиток міждержавних відносин та зобов'язує вчених досліджуючи відносини на міждержавному рівні, виявляти національні особливості, тенденції, що їх обумовлюють контексті геополітичних змін у новітню добу на рубежі ХХ–ХХІ століть. У роботі зроблено спробу проаналізувати деякі особливості безпекових питань україно-російських відносин в контексті агресії Російської Федерації на Сході України та анексії Автономної республіки Крим та запропоновано аналітичні сценарії подальшого розвитку подій.

Серед робіт, автори яких у контексті аналізу діяльності України на міжнародній арені торкаються сучасних україно-російських відносин, заслуговують на особливу увагу праці В. Горбуліна, О. Литвиненка, С. Галаки, Г. Перепелиці, С. Гринька, А. Зленка, Ф. Рудича та інших. Роботи цих вчених багато в чому присвячені проблемам участі України у системі міжнародних відносин, спробам визначення перспектив розвитку відносин з іншими державами та зокрема з Російською Федерацією. В їх роботах простежується характеристика ідейно-політичних передумов становлення міждержавних україно-російських відносин, їх розвиток та ймовірні зони конфліктності, перспективи співробітництва між обома країнами [1].

Сьогодні немає підстав говорити про потепління у відносинах з Росією ближчим часом, навпаки – Москва продовжує вести неоголошену війну проти України, забезпечує військово, матеріальну, інформаційну підтримку сепаратистському заколоту на Донбасі. Ситуація на Сході України загрожує не тільки перетворенням на «заморожений конфлікт», а й подальшою військовою експансією з метою руйнування української державності.

За чотири роки існування конфлікту між Україною та РФ у громадській свідомості сформувалося стійке негативне ставлення до політики Росії на українському напрямі, посилюється відчуження між українцями і росіянами; зросли песимістичні оцінки двосторонніх відносин, критичне ставлення до їхніх перспектив і до того, як будувати зв'язки між Україною та Росією.

На основі аналізу ключових чинників, що визначають характерні дії у відносинах між Україною та РФ, розглянуто найвірогідніші сценарії розвитку україно-російських відносин.

До факторів, що впливають на розвиток подій навколо Донбасу і Криму, безсумнівно, варто віднести політичну нестабільність всередині самої України. З одного боку є Росія, якій вигідний параліч влади, з іншого ми маємо наявність внутрішніх гравців, зацікавлених у переформатуванні влади в Києві. Це посилюється поглибленням соціально-економічної кризи, радикалізується настрої мас.

Важливо розуміти, що на гіпотетичні сценарії розвитку україно-російських відносин будуть впливати

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Пилипчук О. О. Дослідження проблем рецепції римського права в Київському юридичному товаристві	7
Богатикова О. В. Місце Григорія Павлуцького (1861–1924 рр.) у громадському житті України кінця XIX – початку XX ст.	12
Скоков О. Д. Час заснування навчального закладу в м. Острозі в історіографії середини XIX – початку XXI ст.	16
Перепелюк О. М. Підготовка учителів церковного співу в Київській єпархії кінця XIX століття	22
Богатчук С. С. Діяльність вінницького жіночого єврейського училища наприкінці XIX ст.	25
Романенко Г. В. Збереження та популяризація породи гуцульського коня в Галичині в останній третині XIX – на початку XX ст.	27
Романцова Н. І. Інавгураційна лекція М. Грушевського у Львівському університеті. історіографічний аспект проблеми	31
Дегтярьов С. І. Політика українізації уряду Української Держави (до 100-річчя Української революції 1917–1921 рр.)	34
Гай–Нижник П. П. Олександр Севрюк і його роль під час перемовин й укладання Мирowego договору між УНР та Центральними державами у Бересті (січень – лютий 1918 р.)	37
Варгатюк С. В. Боротьба дипломатичного корпусу Директорії УНР з окупацією Польщею Західної України	44
Харламов М. І., Логовський І. М. Особливості стану протипожежної охорони промисловості України у 1925–1926 роках	47
Макарчук С. С. Справа миколаївського прокурора В. К. Мислова	50
Bratus I. V., Tsomyk M. Yu. The 76th anniversary of the tragedy of Babi Yar: historical and cultural aspects (76-річчя трагедії Бабиного Яру – історико-культурологічний аспект)	55
Шишкін І. Г. Західна Україна у стратегічних планах Армії Крайової в роки Другої світової війни	57
Чуйко Р. В. Відбудова мережі регіональних архівних установ України в післявоєнний період (1944–1950 рр.). Історіографія проблеми	60
Диптан Л. С. Організаційне забезпечення медико-санітарного обслуговування репатріантів на території Української РСР у 1944–1947 рр.	64
Лановюк Л. П. Історія сіл як суб'єкт суспільної пам'яті про Другу світову війну	69
Сірук Н. М. Відомі персоналії – джерела вивчення української історії та культури (40–50-ті роки XX ст.)	71
Лук'яненко О. В. Вікові особливості студентів-остарбайтерів повоєнних випусків Полтавського педінституту	75
Котик Ю. В. Оподаткування селян в УРСР у 1946–1953 рр.	77
Демідко О. О. Театральне життя Маріуполя в другій половині XX ст. (1970–1980-ті рр.)	79
Гаврилюк Г. І. Підсумки та наслідки третьої хвилі демократизації: адаптація даних Freedom House (1973–2018 рр.)	83
Стасюк Ю. М. озброєння українських добровольчих батальйонів на Сході України у 2014 році	88
Левчук К. І. Розвиток громадських організацій України протягом 90-х років XX ст.	93
Кикоть С. М. Адміністративний ресурс в Україні: причини виникнення та особливості використання	96
Муханов В. М. Історіографія та джерельна база історії становлення та розвитку галузі промислового виробництва сої та продуктів її переробки в Україні	99
Аносова В. С. До історії охорони культурної спадщини українського народу	104
Бондарчук-Чугіна І. Ю. Культура як чинник туристичного інтересу і туристичної мотивації	107
Васильєва Г. Г. Традиції та сучасні тенденції народного хорового співу Південного регіону України	110
Муравська С. В. Музейні заклади системи вищої освіти Західної України: статистика і логістика	113
Орехівський В. Д. Еволюція впровадження системи органічного землеробства в Приватному Підприємстві «Агроєкологія» у другій половині XX – на початку XXI століть	115
Орлова О. В., Бондарчук-Чугіна І. Ю. Культурний туризм у формуванні національної ідентичності	117
Сологуб В. Д., Латко В. Б., Шеремет В. В. Роль та значення музичних інструментів у контексті культурно-історичного розвитку	122
Олійник О. М., Марченко О. О. Історіософія національної кухні Китаю: нотатки до проблеми	126
Исмайлова А. И. Электронный каталог: больше возможностей для читателей (Електронний каталог: більше можливостей для читачів)	129
Сулейманова Х. С. Империя Афшаридов и ее отношения с Османской империей в документах «Хятті Хумаюн» (Імперія Афшариди і її відносини з Османською імперією в документах «Хятті Хумаюн»)	131
Гасанов Р. Об экономической жизни Мугана в раннем средневековье (Про економічне життя Мугана в ранньому середньовіччі)	136
Захарова О. В. Діяльність депутатських дворянських зборів Бессарабської губернії напередодні та під час Першої світової війни	138
Фалько С. А. Из истории военной модернизации на Востоке во второй половине XIX в.: деятельность инструкторских миссий военного министерства Российской империи в Азии (З історії воєнної модернізації на Сході в другій половині XIX ст.: діяльність інструкторських місій військового міністерства Російської імперії в Азії)	141

Черних І., Гладченко С. Теорія модернізації та реалії афро-азіатської модернізації (соціокультурний ракурс)	151
Яралиева Т. Я. Деятельность северо и южнокавказских эмигрантов в 1920–1921 годах в Европе и вопрос о Кавказской Конфедерации (Діяльність північно і південнокавказьких емігрантів у 1920–1921 роках в Європі і питання про Кавказьку Конфедерацію)	154
Алекберов А. Роль Азербайджана в становлении и развитии нефтяной промышленности Туркменистана (Роль Азербайджану в становленні і розвитку нафтової промисловості Туркменістану)	157
Мамедова Г. Р. Энергетическое сотрудничество ЕС и Азербайджанской Республики (Енергетичне співробітництво ЄС і Азербайджанської Республіки)	162

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Завідняк Б. Т. Теодіцея Георга Вільгельма Фрідріха Гегеля	167
Мазур М. О. Проблема існування людини в екзистенціальній філософії Карла Ясперса	171
Сінельнікова М. В. Етичні погляди І. Канта	179
Зборовська К. Б. Співвідношення у людині її раціональної природи та творчих здібностей (в праці «Миколи Кузанського «De conjecturis»)	183
Кукуре С. П. «Цероксліс» Е. Брастиньша як ідейна основа Дівтуріби в Латвії	185
Khvoynitska Kh. M. Ancient Rome philosophers on natural law (Філософи Стародавнього Риму про природне право)	188
Буряк Н. Б. Аналіз «мови символів» Франка Кафки у роботах Еріха Фромма	190
Семикрас В. В. Панспіхізм О. Козлова, як теоретико-методологічна основа у вивченні історії філософії	193
Гончаренко О. А. Ідея університету у Львівсько-Варшавській школі. Стаття 1. Казимир Твардовський про достоїнність університету	197
Салій А. Самотність та еміграція: до питання осмислення феноменів на прикладі творчості мислителів еміграції «першої хвилі» (20-ті – 40-ві роки ХХ століття)	200
Филоненко А. С. Теологія Луиджи Джуссани і православна традиція (Теологія Луїджі Джуссани і православна традиція)	203
Брильов Д. В. Теологічний дискурс Духовного управління мусульман України	207
Ворончихіна А. Взаємозв'язок людини та природи в японському релігійному синкретизмі	210
Дзюбенко В. Д. Роль релігії та релігійних діячів в спробах мирного врегулювання арабо-ізраїльського конфлікту	214
Добродум О. В. Консьюмеризм і релігія (Кон'юмеризм і релігія)	218
Маевская Л. Б. Рустам Батров (Батыр): особенности религиозных взглядов (Рустам Батров (Батыр): особливості релігійних поглядів)	220
Мелехова О. С. Развитие церковно-государственных отношений у XIX столетті	225
Попадюк Н. І. Основи християнсько-католицького світогляду у поглядах Андрея Шептицького (за матеріалами часопису «Христос Наша Сила» (1933–1939 рр.))	230
Степанова О. А. Релігійна складова національного культурного простору України	234
Соколовський О. Л. Філософсько-релігійний аспект христології апостола Павла в новозавітній літературі	238
Мокієнко М. Роль журналу «Євангеліст» в богословському оформленні руху християн євангельської віри	243
Шевчук С. Ф. Наукове і позанаукове знання: становлення проблеми	247
Гальченко М. С. Інверсії «розумного мислення» в контексті «критичного раціоналізму»	252
Гололобова К. О. Час як фундаментальна категорія: від міфології до квантової фізики	255
Vasylenko O. M., Horiainova V. V. The concept «good» in the English-language picture of the world (Концепт «добро» в англомовній картині світу)	260
Луц У. І. Евдемонізм та гедонізм крізь призму сучасної західної філософії	264
Жень Цзя. Життєвий цикл Планетарної особистості: шлях від кванта смислу до артефактів планетарної культури	268
Кадиевская И. А., Саонов В. В. Право человека на достоинство (Право людини на гідність)	273
Кубко В. П., Торконяк С. С. Соціально-філософський аспект тайм-менеджменту	276
Павлов Д. М. Пропаганда на міжнародній арені	278
Петік Я. О. Методи вирішення проблеми логічного всезнання	284
Потіщук О. О. Етнометодологія як напрям соціальної історії науки	289
Sapotska N. Ya. Człowiek w sieci: analiza społeczno-filozoficzna (Людина в мережі: соціально-філософський аналіз)	292
Галушко О. С. Аналіз форсайтних технологій, як засобу соціокультурних перетворень	294
Мамедзаде Ф. А. Етика в пошуках взаємодії цінностей, технологій і людини (Етика в пошуках взаємодії цінностей, технологій і людини)	298
Синиця А. С. Перспективи метафізичного теоретизування засобами аналітичної філософії	302
Слабко М. В. Філософія, моделювання та інформаційні технології у процесі обрання інвестиційних проектів	305
Султанов И. Б. Проблема гуманизма личности (Проблема гуманізму особистості)	309
Турпак Н. В. Ноосферний підхід в осмисленні сучасних екологічних викликів	313
Ходанич Ю. М. Феномен суспільства масового споживання крізь призму цінності милосердя	317
Шевченко М. М. Перемога у війнах постіндустріальної епохи: нові контексти та інтерпретації	321
Дандекар Д. Д. Політичне лідерство в соціальному бутті людини: конструктивність і деструктивність	325

Кострюков С. В. Теорії суспільного договору: європейський і український контексти	328
Гашенко К. І. Класичний танець як один із засобів естетичного виховання дітей нового покоління XXI століття	332
Голик М. М., Томюк І. М. Культурологічна робота як чинник формування морально-бойових якостей українського війська	335
Сологуб В. Д., Піхтар О. А. Історико-культурологічні аспекти оркестрового та хорового диригування	339
Балута Т. П. Проблема оновлення освіти в умовах глобалізації	342
Кушнікова С. В. Необхідність інноваційних трансформацій освіти в умовах інформаційного суспільства	344
Симоненко С. П. Гуманітаристика в освітніх стратегіях індустріального та постіндустріального суспільств	347

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Бідочко Л. Я. Генеза культурного матеріалізму: історичний контекст	353
Слободяник О. Г. Трансформація зовнішньополітичних комунікацій європейських країн у сучасну добу	357
Щедрова Г. П. Блогінг як засіб політичної комунікації: теоретичний та прикладний аспекти	363
Iskhakova N. G. The stages of political adaptation of the population in the process of democratization (Етапи політичної адаптації населення в процесі демократизації)	366
Іщенко І. В., Дяченко Д. В. Аксіологічні чинники політичної нестабільності у контексті трансформаційних процесів	370
Козьма В. В. Особистість як наукова категорія: міждисциплінарний підхід	372
Лепська Н. В. Аналіз рівневої організації геополітичного простору в умовах трансформації силового впорядкування світу	377
Партоленко І. В. Глобальний інформаційний тероризм як один із проявів сучасного тероризму	382
Вонсович О. С. Актуалізація ісламського чинника в контексті дестабілізації ситуації в сфері міжнародної безпеки	386
Філатов Б. Політичний патріотизм: специфіка тлумачення у міждисциплінарному науковому дискурсі	388
Федорченко В. М. Демократія як політична цінність	393
Шипунов Г. В. Анархо-синдикалізм як напрям ідейно-інституційної еволюції лівого політичного руху	396
Постельжук Я. В. Профілактика неінфекційних захворювань як провідний напрям глобальної політики охорони здоров'я	400
Бортнікова А. Управління у Великокнязівському місті Володимирі на магдебурзькому праві (до кінця 60-х рр. XVI ст.)	404
Артішевський А. Е. Корупція в органах державної влади як чинник делегітимації політичної влади	407
Бебик В. М., М'якушко Н. С. Соціально-політичні аспекти формування інформаційного суспільства України	411
Близняк О. А. Брюссельський саміт Східного партнерства: можливості для України	413
Войтенко Ю. М. Україна у вимірі загальносвітових рейтингів (динаміка 2014–2017 рр.)	416
Гоцуляк В. М. Особливості історичної рефлексії в осмисленні політичної думки ранньомодерної України	420
Черник П. П., Ганущин О. О. Єврорегіон «Карпати» як елемент євроінтеграційної стратегії України	423
Шейко А. В. Особливості протестних настроїв в Україні в контексті самоорганізації громадянського суспільства	428
Кундеус О. М. Інформаційна складова «гібридної» війни РФ проти України	431
Гмирянська К. О. Аналітичні сценарії розвитку міждержавних відносин України та Росії в контексті відкритого протистояння	435
Леванчук І. В. Еволюція українсько-американських відносин до анексії Криму	438
Рябенко Е. В. Міграційна політика Республіки Кіпр наприкінці XX ст. – на початку XXI ст.	444
Теленко О. М. Росія як держава – патрон Республіки Абхазія	447
Гулиев А. Д. Историческая правда о вековом геноциде азербайджанцев (Історична правда про віковий геноцид азербайджанців)	451
Джафарова А. П. Отражение социально-политического положения Турции в печати Азербайджана на фоне современных событий на Ближнем Востоке (Відображення соціально-політичного становища Туреччини у пресі Азербайджану на тлі сучасних подій на Близькому Сході)	456

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Гусев В. І. Рецензія на монографію члена-кореспондента НАН України В. Ф. Солдатенка «Деміурги революції. Нарис партійної історії України (1917–1920 рр.)»	459
--	-----

CONTENT

HISTORICAL SCIENCES

Pylypchuk O. O. Study on the problems of the reception of Roman law in the Kyiv legal society	7
Bogatikova E. V. Place of Gregory Pavlutskiy (1861–1924) in the public life of Ukraine at the end of the XIX – early XX centuries	12
Skokov O. D. The time of foundation of the educational institution in the town of Ostroh in the historiography of the mid XIX – the beginning XXI centuries	16
Perepeliuk O. M. The training of teachers of church singing in the Kyiv diocese of the late XIX century	22
Bohatchuk S. S. Activity of the Vinnytsia Women’s Jewish School at the end of the nineteenth century	25
Romanenko G. V. Preservation and popularization of the Hutsul horse breed in Galicia in the last third of the 19th and early 20th centuries	27
Romantsova N. I. Inauguration lecture of M. Hrushevsky in the University of Lviv. Historiographic aspect of the issue	31
Degtyarev S. I. Politics of Ukrainization of the Government of the Ukrainian State (to the 100th anniversary of the Ukrainian Revolution of 1917–1921)	34
Hai–Nyzhnyk P. P. Olexander Sevryuk and his role during the negotiations and conclusion of the World Treaty between the UNR and the Central States in Brest (January – February 1918).....	37
Vargatyuk S. V. Struggle of the diplomatic corruption of the UNR Director with the building of Poland of Western Ukraine	44
Kharlamov M. I., Logovskiy I. M. Features of the state of fire protection of industry in Ukraine in 1925–1926	47
Makarchuk S. S. The case of the Mykolayiv Prosecutor V. K. Myslov	50
Bratus I. V., Tsomyk M. Yu. The 76th anniversary of the tragedy of Babi Yar: historical and cultural aspects	55
Shyshkin I. H. Western Ukraine in the strategic plans of the Armia Krajowa during the World War Two	57
Chuiko R. V. Rebuilding a network of regional archival institutions of Ukraine in the postwar period (1944–1950). Historiography of the problem	60
Dyptan L. S. Organizational support for health care of repatriates in the territory of the Ukrainian SSR (1944–1947)	64
Lanovyuk L. P. The history of the village sas as a subject of public memory of the Second World War	69
Siruk N. M. The known personalias are sources of study of Ukrainian history and culture (40–50 years of the XX century)	71
Lukyanenko O. V. Age features of students–ostarbeiters among post–war graduates of Poltava Pedagogical Institute	75
Kotyk Yu. V. Taxation of peasants in the USSR in 1946–1953	77
Demidko O. O. Theatrical life of Mariupol in the second half of XX c. (1970–1980–s)	79
Gavrilyuk G. I. The outcomes and consequences of the third wave of democratization: adaptation of Freedom House data (1973–2018)	83
Stasyuk Y. The Armament of Ukrainian Volunteer Battalions in the East of Ukraine in 2014	88
Levchuk K. I. Development of public organizations of Ukraine in the 90th of the XX th century	93
Kikot S. M. Administrative resource in Ukraine: causes of emergence and peculiarities of usage	96
Mukhanov V. N. Historiography and source base of the history of the formation and development of the industrial production of soybean and products of its processing in Ukraine	99
Anosova V. S. To the history of the protection of the cultural heritage of the Ukrainian people	104
Bondarchuk-Chugina I. Yu. Culture as a factor of tourist interest and tourist motivation	107
Vasilieva G. G. Traditions and modern tendencies of folk choral singing in the Southern region of Ukraine	110
Muravska S. V. Museum institutions of the higher educational system of Western Ukraine: statistics and logistics	113
Orekhivskiy V. D. Evolution of introduction of the system of organic agriculture in Private Enterprise «Agroecology» in the second half of XX – at the beginning XXI of centuries	115
Orlova O. V., Bondarchuk-Chugin I. Yu. Cultural Tourism in the Formation of National Identity	117
Sologub V. D., Latko V. B., Sheremet V. V. Role and importance of musical instruments in the context of cultural and historical development	122
Oliinyk O. M., Marchenko O. O. Historiosophy of Chinese cuisine: notes to the problem	126
Ismaylova A. I. Using e–catalog is more convenient for readers	129
Suleymanova Kh. S. Afsharid Empire and its relations with the Ottoman Empire in the documents of «Hatti–Humayun»	131
Hasanov R. About the economic life of Mugan in the early Middle Ages	136
Zakharova O. V. Activity of Gentry Deputies Assemblies in Province Bessarabia before and During World War I	138
Falco S. A. From the history of military modernization in the East in the second half of the 19 th century: the activities of instructor’s missions of the Military Ministry of the Russian Empire in Asia	141
Chernih I., Gladchenko S. Theory of modernization and realities of Afro–Asian modernization (socio–cultural aspect)	151

Yaraliev T. Y. Activities of the North and South Caucasian emigrants in 1920–1921 in Europe and the question of the Caucasus Confederation	154
Alakbarov A. The role of the Azerbaijan Republic in arising and developing of Turkmenistan oil industry	157
Mamedova G. R. Energy cooperation of the EU and the Azerbaijan Republic	162

PHILOSOPHICAL SCIENCES

Zavidnyak B. T. Theodicy of Georg Wilhelm Friedrich Hegel	167
Mazur M. O. The problem of human existence Karl Jaspers's in existential philosophy	171
Sinelnikova M. V. The ethical conception of I. Kant's	179
Zborovska X. B. The relationship in a human of his rational nature and creative abilities (in the work of Nicholas of Cusa «De conjecturis»)	183
Kukure S. P. «Cerokslis» as an of the Dievturiba in Latvia	185
Khvoynytska Kh. M. Ancient Rome philosophers on natural law	188
Buriak N. B. Analysis of «language of symbols» of Franz Kafka in the works of Erich Fromm	190
Semikras V. V. Panpsychism of O. Kozlov as the theoretic–methodological basis in study of history of philosophy	193
Honcharenko O. A. The Idea of the University in the Lviv–Warsaw School. Paper 1. Kazimierz Twardowski about the Majesty of the University	197
Saliy A. Loneliness and emigration: on re–considering the phenomena as exemplified by the creative works of the «first wave» emigration thinkers (1920s – 1940s)	200
Filonenko A. S. Theology of Luigi Giussani and the Orthodox tradition	203
Brylov D. V. Theological discourse of the Spiritual Administration of the Muslims of Ukraine	207
Voronchikhina A. Human and nature's relationship in Japanese religious syncretism	210
Dziubenko V. D. Role of religion and religious leaders in attempts to resolve the Arab–Israeli conflict peacefully	214
Dobrodum O. V. Consumerism and religion	218
Maevskaya L. B. Rustam Batrov (Batyrl): peculiarities of religious views	220
Melekhova O. S. The development of church–state relations in the nineteenth century	225
Popadyuk N. I. Fundamentals of the Christian–Catholic worldview in the views of Andrey Sheptytsky (on the materials of the journal «Christ is Our Strength» (1933–1939))	230
Stepanova O. A. Religious component of the national cultural space of Ukraine	234
Sokolovsky O. L. Philosophical and religious aspect of the Christology of the Apostle Paul in the New Testament literature	238
Mokienko M. The role of the journal «Evangelist» in the theological design of the movement of the Christians of the gospel faith	243
Shevchuk S. F. Scientific and non–scientific knowledge: problem formation	247
Halchenko M. S. Inversion of «reasoning» in the context of «critical rationalization»	252
Holobova K. O. Time as fundamental category: from mythology to quantum physics	255
Vasylenko O. M., Horiainova V. V. The concept «good» in the English–language picture of the world	260
Lushch U. I. Eudaimonism and hedonism from the contemporary western philosophy perspective	264
Zhen Jia. The life cycle of the Planetary personality: the way from the quantum of sense to the artifacts of planetary culture	268
Kadievskaya I. A., Sazonov V. V. The human right to dignity	273
Kubko V. P., Torkoyak S. S. How time management effects to performance	276
Pavlov D. M. Propaganda in the international arena	278
Petik Ia. O. Methods of solving the omnidoxasticity problem	284
Potishchuk O. O. Ethnomethodology as a direction of social science history	289
Sanotska N. Ya. Human in a network: social and philosophical analysis	292
Galushko O. S. Analysis of foresight technologies as a way of social and cultural transformations	294
Mammadzadeh F. A. Values, ethics in search of technology and people interaction	298
Synnytsya A. S. Prospects of metaphysical theoretising by means of analytic philosophy	302
Slabko M. V. Philosophy, modeling and it during election investment projects	305
Soltanov I. B. The problem of personality's humanism	309
Turpak N. V. Noospherik approach for finishing current ecological challenges	313
Khodanych Yu. M. The phenomenon of mass consumption society through the prism of the value of mercy	317
Shevchenko M. M. Victory in the wars of postindustrial epoch: new contexts and interpretations	321
Dandekar D. D. Political leadership in the social life of man: constructiveness and destructiveness	325
Kostruykov S. V. Theories of social contract: European and Ukrainian contexts	328
Hashenko K. I. Classical dance as one of the means of aesthetic education of new generation children in the 21 st century	332
Golik M. M., Tomyuk I. M. Cultural activity as a factor in the formation of the moral and combat qualities of the Ukrainian troops	335
Sologub V. D., Pikhhtar O. A. Historical and cultural aspects of orchestral and choral conducting	339
Baluta T. P. The problem of renewing education in the context of globalization	342

Kushnikova S. V. The need for innovative transformation of education in the information society	344
Symonenko S. P. Humanitarianism in educational strategies of industrial and postindustrial society	347

POLITICAL SCIENCES

Bidochko L. Ya. Origins of cultural materialism: historical context	353
Slobodianiuk O. G. Transformation of communications foreign European countries in the modern era	357
Shchedrova G. P. Blogging as a means of political communication: theoretical and applied aspects	363
Iskhakova N. G. The stages of political adaptation of the population in the process of democratization	366
Ishchenko I. V., Dyachenko D. V. Axiological factors of political instability in the context of transformation processes	370
Kozma V. V. Personality as a scientific category: an interdisciplinary approach	372
Lepska N. V. Analysis of the level organization of the geopolitical space in the conditions of the transformation of the world's power order	377
Partolenko I. V. Global information terrorism as one of the manifestations new terrorism	382
Vonsovych O. S. Actualization of the Islamic factor in the context of destabilization of the situation in the field of international security	386
Filatov B. Political patriotism: specificity of definition in interdisciplinary scientific discourse	388
Fedorchenko V. M. Democracy as the political value	393
Shypunov H. V. Anarcho-syndicalism as a line of ideological and institutional evolution of the left political movement	396
Postel'zhuk Y. V. Prevention of non-communicable diseases as a leading direction in global health policy	400
Bortnikova A. Administration in the Grand-Ducal city of Volodymyr on the Magdeburg Law (by the end of the 60ies of the 16 century)	404
Artishevsky A. E. Corruption in public authorities as a factor in the delegitimacy of political power	407
Bebyk V. M., Mjakushko N. S. Socio-political aspects of the formation of the information society of Ukraine	411
Blyzniak O. A. Brussels Eastern Partnership Summit: opportunities for Ukraine	413
Voitenko Yu. M. Ukraine in the dimension of global ratings (dynamics 2014–2017 years)	416
Gotsulyak V. M. Features of historical reflection in understanding the political thought of early modern Ukraine	420
Chernyk P. P., Hanushchyn O. O. The Carpathian Euroregion as an element of Eurointegrational strategy of Ukraine	423
Sheyko A. V. Features of protest moods in Ukraine in the context of self-organization of civil society	428
Kundeus O. M. Information component of the «hybrid» war of the Russian Federation against Ukraine	431
Gmyrianska K. O. Analytical scenarios of interstate relations development between Ukraine and Russia in the context of an open confrontation	435
Levanchuk I. V. The evolution of Ukrainian-American relations to the annexation of the Crimea	438
Riabchenko E. V. Migration policy of the Republic of Cyprus at the end of the 20 th century – in the beginning of the 21 st century	444
Telenko O. M. Russia as a patron-state of the Republic of Abkhazia	447
Guliev A. D. The historical truth about the secular genocide of Azerbaijanis	451
Jafarova A. P. Reflection of the socio-political situation of Turkey in the press of Azerbaijan against the backdrop of current events in the Middle East	456

SCIENTIFIC LIFE

Gusev V. I. Review of the monograph of Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine V. F. Soldatenko «Demiurges of the Revolution. An Essay on the Party History of Ukraine (1917–1920)»	459
--	-----

МІЖНАРОДНА ІНДЕКСАЦІЯ ЖУРНАЛУ

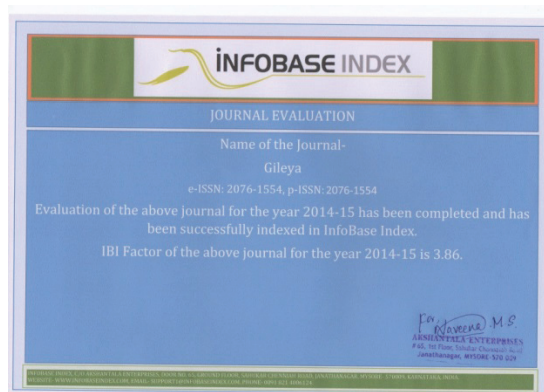
1. **Index Copernicus (Польща)** – міжнародна наукометрична база (Index Copernicus Journals Master List). Даний сайт містить індексування, ранжування і реферування журналів, а також є платформою для наукового співробітництва та виконання спільних наукових проєктів

2. **EBSCO (USA)** – агрегатом повнотекстових видань. Включає в себе 375 повнотекстових баз даних і більш 350000 електронних книг

3. **InfoBase Індекс (Індія)** - комплексна, багатодільова база даних, що охоплює наукові літератури з усього світу.

4. **SIS (Scientific Indexing Services) (USA)** фокусується на цитатах індексації, аналіз цитованості і підтримує бази даних, що охоплюють цитування тисячі академічних журналів. SIS забезпечує кількісний і якісний інструмент для рейтингу, оцінки та класифікації журналів з навчальної оцінки і передового досвіду.

